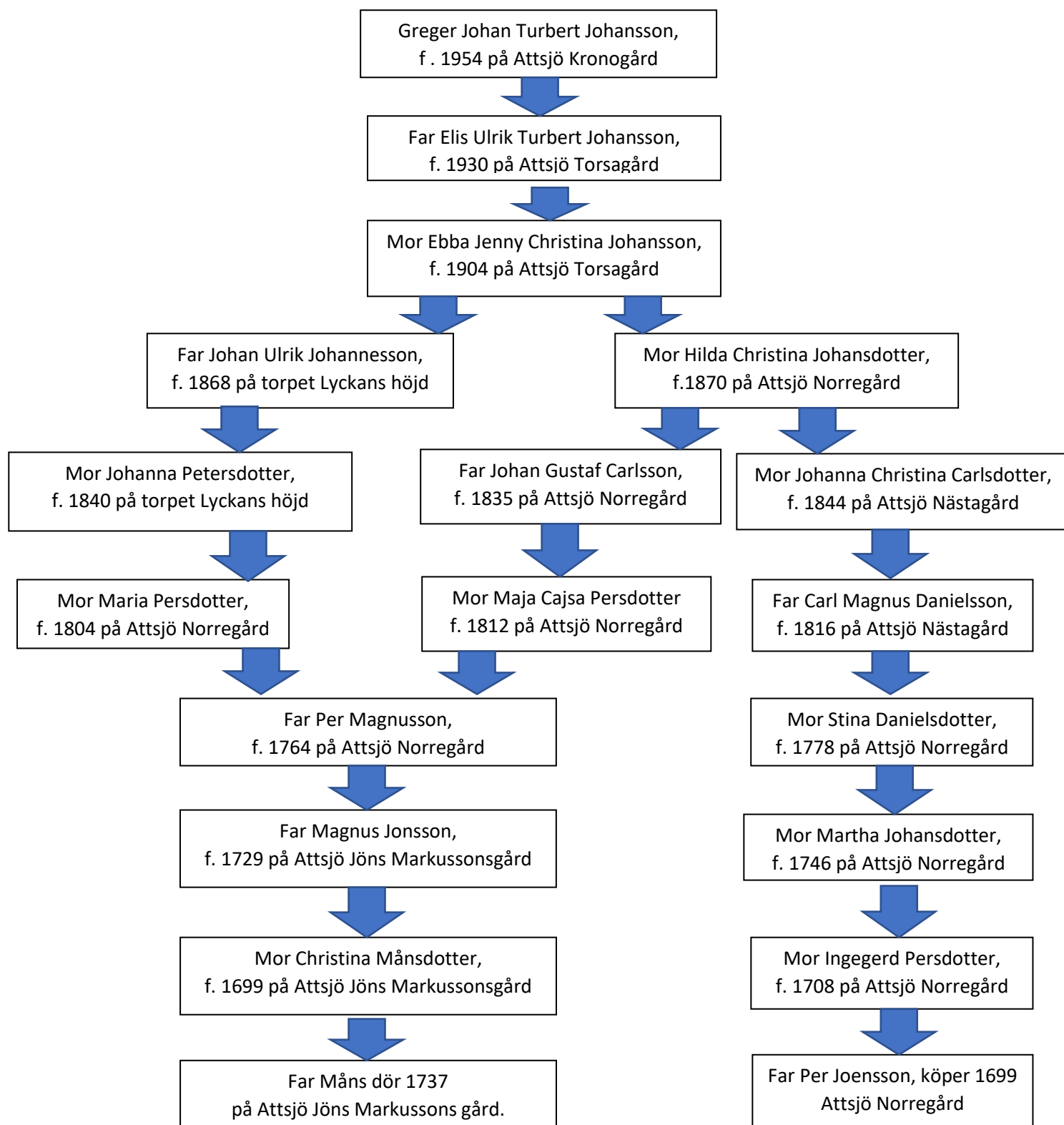

Attsjö Torsagård – berättelser

Innehållsförteckning:

Familjen Greger Johanssons rötter i Attsjö	sid 2
Den sorgliga berättelsen om Maria Persdotter	sid 3
Vådeld på Torsagård 1887	sid 5
Johan Ulrik och Hilda på Attsjö Torsagård	sid 6

Familjen Greger Johanssons rötter i Attsjö baserat på boendeförteckningarna

Den sorgliga berättelsen om Maria Persdotter från Torsagård.

I början av 1800-talet bestod Attsjö Torsagård av tre släktgårdar som låg tätt ihop och längre ner mot sjön än vad dagens Torsagård gör. Ingrid Jonsdotter bodde i ett av boningshusen och hennes stora mål i livet var att äganderätten av gården, som var på 5/32 mantal, skulle fortsätta på spinnsidan. Sedan 1881 hade Ingrid varit gift med Per Nilsson och fött honom tre söner. Den 20 maj 1790 fick Ingrid äntligen en dotter och tog denna glädjens dag det första steget mot att förverkliga sin dröm. Flickan som döptes till Maria skulle precis som Ingrid själv och hennes mor bilda familj i modernegården.

I april 1807 hade Ingrid Jonsdotter och Per Nilsson på Torsagård varit gifta i 25 år, men ett halvt år senare dog Per i TBC. Bouppteckningen visar att ekonomin var god eftersom familjen hade levt sparsamt och klokt. Gården som saknade inteckningar värderades till 200 kr och den sammanlagda behållningen blev 340 kronor; hälften tillföll änkan och resten ärvde de fem barnen. Ingrids äldsta söner hade nu uppnått vuxen ålder och fastän dottern Maria bara var 17 år förblev modern fast besluten att gården skulle gå vidare på spinnsidan. Nu gällde det att snabbt ordna en lämplig äkta man till flickan och för gårdens överlevnad var det mycket viktigt att änkan gjorde ett klokt val. Grannhustrun Stina Persdotter förordade sin fars bror i Herråkra, Nils Andersson som var en rekorderlig och händig karl, ekonomiskt sinnad och hade under många år arbetat både med jordbruk och i skogsbruk. Nils föddes 1768 som bondson på Heda Söregård i Herråkra. Också där följde gården spinnsidan och efter att systemen Elin hade tagit över stället måste Nils under 25 år tjäna som dräng hos olika bönder. Brorsdotter Stina på Attsjö Torsagård menade att Nils och Maria framöver kunde räkna med god hjälp från sina grannar, som de nu också skulle bli släkt med. Men hur förnuftigt var egentligen det föreslagna resonemangsäktenskapet och vad tyckte Maria om att vid 19 års ålder bli bortgift med den 41-åriga Nils Andersson? För mor Ingrid var det viktigaste att gården skulle förbli i slakten och följa kvinnosidan, men vilka drömmar och mål hade Maria själv? Kanske hade hon redan en hjärtans kär i sin egen ålder? Mor Ingrid tyckte att resonemanget lät bra och hösten 1809 blev Maria bortgift med Nils. Därefter lämnade änkan gården och flyttade till Herråkra för att gifta sig med socknens klockare. Efter tre års äktenskap födde Maria den 5 december 1812 en dotter som döptes till Kjerstin, efter Nils mor. Bara den lilla fick leva och ha hälsan skulle hon också kunna ta över gården. Successionen på spinnsidan tycktes säkrad och mormor Ingrid var mycket nöjd.

Men allt stod inte rätt till, Maria mårde inte bra. De första åren efter giftermålet presterade Maria bättre på husförhören än maken Nils, men den unga bondhustrun försämrades och hon kunde inte längre bli förhörd av prästen. Några år senare hade det gått så långt att anmärkningen "svagsint" skrevs efter Marias namn i husförhörslängden (1819-1824). Svagsint betecknade vid denna tid en psykisk dysfunktion eller sjukdom och användes av prästerna för olika tillstånd, från personer med avvikande beteende till de som var psykotiska eller våldsamma och utgjorde en fara för sig själv och omgivningen. Vi vet inte om Maria drabbats av en förlossningspsykos eller om det påtvingade giftermålet kunde vara den utlösande faktorn till sjukdomen. Förlorade Maria fotfästet när hon nekades rätten till sitt eget liv?

Vi frågar oss hur länge Maria klarade av att göra alla de arbetsuppgifter som en bondhustru hade, vem som tog hand om lilla Kjerstin när modern mådde som sämst och om hon utgjorde en fara för sig själv och andra. I alla följande husförhörböcker betecknas Maria som "svagsint", men aldrig som "vansinnig". I kyrkböcker och protokoll från Furuby socken kan vi följa andra "svagsinta" personer. Vissa av dem bodde hemma, andra placerades på hospitalet i Växjö. Familjesituationen började bli ohållbar och Nils bestämde sig för att sälja gården och försöka få Maria intagen på det nya hospitalet, som höll på att byggas i Växjö. År 1824 hade det gamla "dårhuset", som var inrymt i ett f.d. bryggeri i Växjö, drabbats av en förödande eldsvåda, varvid åtta intagna hade brunnit inne. Strax därefter uppfördes en ny sjukhusbyggnad, som i dag kallas "Gamla hospitalet" och där ett medicinskt museum är inrymt. Centralt i den nya timrade hospitalsbyggnaden låg två rum med sex väggfasta sängar vardera och mot gavlarna fanns sammanlagt 16 enkelrum. Byggnaden innehöll dessutom två stora förstugor och en källare med sex celler, där våldsamma personer låstes in. År 1825 sålde Nils det mesta av gården till sina grannar, men behöll torpet Hassleryd på 5/64 mantal av Attsjö Torsagård. När detta skedde var deras dotter Kerstin 12 år. I husförhörslängden ser vi att hon läste bra innantill och hade börjat lära sig Luthers katekes utantill. Överlåtelsen av gården skedde i slutet av mars 1826 på den så kallade fardagen, när nya ägare tillträdde sina fastigheter. I husförhörslängden för 1826 registrerades Kerstin och hennes far på Hassleryd medan modern hade tagits in på det nyöppnade Hospitalet i Växjö.

I Växjö landsförsamling dödbok för 1837 hittar vi följande notering: "Hospitalhjonet Hustru Maria Petersdotter från Furuby socken dog den 10/4 av bröstfeber och begravdes den 20/4, 42 år gammal". Efter elva svåra år tog lidandet äntligen slut. Dödgrävaren som bodde på hospitalet grävde en sex fot djup grop och Marias stoft sänktes ner i en av sjukhusområdets omärkta gravar. Vi utgår ifrån att både Nils och Kjerstin närvarade vid begravningen, eftersom dotter senare kunde meddela att moderns gångkläder var så nötta och begagnade att de saknade värde. Den 20 juli 1837 hölls bouppteckningen som ger en bra bild om förhållandena på Hassleryd och om hur Nils och Kerstin planerade sitt fortsatta liv.

Fortsättning följer. . .Se berättelsen om Kjerstin Nilsson och Sven Peter Johansson på Hassleryd, se torp under Torsagård.

Källor:

Arkiv Digital. Bouppteckning efter bonden Per Nilsson i Attsjö Torsagård. Konga häradsrätt. FII:15 (1805-1807) sid 2071.

Arkiv Digital. Bouppteckning efter Maria Persdotter i Attsjö Torsagård. Konga häradsrätt. FII:31 (1838-1839) sid 401.

Arkiv Digital. Kyrkböcker över Furuby socken och Växjö Landsförsamling.

Hospitalet i Växjö. <https://psymuseet.se>

Växjö Hospital. Bebyggelseregistret.raa.se

Vådeld på Attsjö Torsagård 1887

”Sistlidne måndag den 16 dennes nedbrann genom vådeld en mangårdsbyggnad tillhörig kyrkovärden Johan Carlsson i Attsjö Thorsagård af Furuby socken. Elden hade fattat uti det lätt antända sticktaket. Släckningsarbetet försvårades genom den starka blåsten, så att intet af det värdefulla lösboet kunde räddas. Hus och lösbo voro försäkrade i Kronobergs läns brandstodsbolag, antagligen lågt, såsom sed är på landet.”

Från Smålandsposten 21 maj 1887. Kungliga biblioteket.

”Vådeld ödelade åtta dagar i går mangårdsbyggnaden för kyrkovärden Johan Karlsson i Attsjö Torsagård (Furuby). Äfven lösöreboet vardt lågornas rof. Elden lär hafva uppkommit genom gnistor, som fatta eld i taket. Såväl byggnaden som lösörena voro försäkrade i länets brandstodsbolag.”

Nya Wexiöbladet 24 maj 1887. Kungliga biblioteket.

Johan Ulrik och Hilda på Attsjö Torsagård

Hilda Christina Johansdotter och Johan Ulrik Johannesson var i sanning ett vackert par.

Foto: Greger Johansson

När Johan Ulrik och Hilda vigdes den 19 november 1898 fick de Torsagård som bröllopsgåva av hennes föräldrar, men att just de två skulle få lov att gifta sig med varandra var det inte många som hade trott. Johans Ulriks far angavs i dopboken som okänd och hans mor Johanna Petersdotter som ogift. Pojken föddes nödåret 1868 när allt växande vissnade och djur och människor hungrade. Johan Ulrik blev först fosterson hos sina morföräldrar på det fattiga Lyckans höjd under Attsjö Norregård, men när mor Johanna gifte sig, fick maken Johannes Petersson ta över torpet och Johan Ulrik gavs efternamnet Johannesson.

Hilda däremot var dotter till den välbeställda kyrkovärden Johan Carlsson, som 1862 hade fått ta över 15/64 mantal Attsjö Norregård efter sin far. Den nyblivne bonden på 27 år var väl medveten om sin nya status och inte rädd för att höras eller synas. På en dans utropade han: - Var är Snacka Johanna? Är hon här ska jag dansa med henne! Det var Carl Magnus Danielsson, ägaren till ¼ mantal Nästagård som allmänt kallades för Snacke och hans dotter Johanna stod i närheten och hörde detta. Fastän flickan var elva år yngre än Johan, gick hon fram och sa: - Här är jag. Dansa nu. (*Erik Erikssons arkiv*). År 1866 gifte de sig och 1868 föddes sonen Carl.

Även självägande bönder drabbades hårt under nödåren 1867/1868 och Norregård kunde inte försörja alla Johans syskon, några måste lämna gården. Storebror Jonas Peter hade tidigare gift sig och flyttat till Söraby, systern Anna Maria blev bondhustru på Fägerstad Röagård, medan bröderna Johannes och Frans August emigrerade till Norra Amerika. 1869 dog Johannas och Johans förstfödde son Carl av mässlingen sexton månader gammal. Den latent ångesten som under flera generationer hade funnits på gården kom i dagen. På 1840-talet hade Johans mor Maja Caijsa mist två halvårsgamla döttrar, den ena pga. mässlingen. Ett decennium tidigare hade Johans moster Maria inom tre år förlorat tre spädbarn på Norregård, mässlingen tog två av dem. Johans mormor Catharina Petersdotter genomlevde hur sex av hennes spädbarn dog på gården, fyra av mässlingen, en av smittkoppor och en av kikhosta. Skulle Johanna nu gå samma kvinnoöde till mötes? Glädjen och lättnaden blev stor när Hilda och Helena föddes 1870 respektive 1872 och båda överlevde de första farliga åren.

1873 köpte Johan 25/62 mantal Torsagård och drev sina båda gårdar framgångsrikt med hjälp av hustru och barn, pigor och drängar. Samma år flyttade han till Torsagård med hela sitt hushåll, inklusive fadderbarnet och tillika fosterdottern Vendela Nilsson. När Vendelas mor dog på Kårestad Hackagård 1868 rymde fadern till Amerika och övergav sina tre barn, som auktionerades ut till lägstbjudande. På Torsagård födde Johanna barnen Jenny, Carl och Robert med några års mellanrum. Allt gick familjen väl i händer, till den 16 maj 1887, då gnistor antände det torra sticketaket. Starka vindar försvårade släckningsarbetet och hela mangårdsbyggnaden brann ner. Inget värdefullt lösöre kunde räddas. Allt var försäkrat, men antagligen lågt, för så var seden på landet. Familjen flyttade tillbaks till Norregård och drabbades av ett nytt hårt slag när dottern Jenny dog av nervfeber tretton år gammal.

Johan som var den rikaste bonden i byn hade blivit utnämnd till kyrkvård och ville att hans barn skulle gifta sig ståndsmässigt, dvs med personer med samma sociala status. En av hans drängar, Johan Ulrik Johannesson från torpet Lyckanshöjd, hade kommit till Norregård tjugo år gammal och tjänade där 1888-1891. Hilda var två år yngre och kände honom väl, eftersom hennes farmor Maja Caijsa och hans mormor Maria var systrar. Ungdomarna var således nästkusiner. Var det kanske redan nu som Johan Ulrik och Hilda fattade tycke för varandra? Men att de skulle få gifta sig fanns inte i Johans sinnevärld. Aldrig att en fattig dräng, född utom äktenskapet skulle få gifta sig med hans dotter. Johan Ulrik lämnade gården och vistades periodvis i Norrland där han arbetade som rallare. Åren gick och Hilda förblev ofgift.

Försommaren 1895 anlades bränder i skog som tillhörde Torsagård, först i en skogspark och sedan i en oxhage. Värdet av det brunna var 3 000 kronor. Den skyldige var f.d. soldaten Peter Medin, vars föräldrar hade fått livstidskontrakt på torpet Källedund under Attsjö Torsagård. När fadern dog 1881 avgick Medin som soldat och flyttade hem för att försörja familjen. Tio år senare meddelade Johan Carlsson att änkan inte hade någon rätt till torpets mark. Medin och hans gamla sjuka mor fick en chock. Familjen hade hela sitt liv varit övertygade om att det kontrakt som skrevs 1858 gällde. När marken rycktes bort under deras fötter förlorade båda fotfästet i tillvaron. I början av december 1881 slog Medin sönder en fönsterruta i Holstorps skola och dömdes för fylleri och skadegörelse till 65 kronor i böter. För att klara försörjningen måste han i april 1892 ge sig i väg till Norrland och kom hem först sent på hösten. Den framtvungade separationen mellan mor och son tog hårt på dem båda och året därpå dog

modern Katarina Magnusdotter. Medin försjönk i svarta tankar, tände eld på Torsagårds utägor och rymde därefter till skogs. Folket i bygden tyckte synd om den f.d. soldaten och en del satte ut mat till honom. När Medin greps flera månader senare var han svårt medtagen av långvarig svält. Fången erkände allt som lades honom till last. För att hämnas sin mor hade han tänt på skogen, men bara tagit mat när svälten blivit alltför svår och han var nu beredd att ersätta allt han stulit. Smålandsposten hyste sympati för Medin och skrev i november 1895: "Åklagaren intygade att kyrkovärden Johan Carlsson, som tydligen inte är någon hjärtnupen man, hade tvingat modern, från det till torpet Källelund hörande markområdet, ehuru hon och hennes man därpå hade innehaft livstidskontrakt..." . Kyrkovärden Johan Carlsson hade inte gjort något olagligt, eftersom exekutorn vid auktionen, då Torsagård förvärvades 1873, hade glömt att skriva in klausulen om livstids besittningsrätt i köpekontraktet. Moraliskt sett var agerandet däremot förkastligt. Johans goda rykte hade fått sig en ordentlig törn och han blev inte återvald till kyrkvärd. Det var tid för eftertanke. Vem skulle ta över efter honom och hur ville han bli ihågkommen?

Äldsta dottern Hilda hade länge varit giftasvuxen och det var hög tid för bröllop, men någon annan än Johan Ulrik ville hon inte gifta sig med. Han hade under flera år arbetat runt om i Sverige bland annat varit rallare i Norrland. Till slut gav Hildas far med sig; Johan Ulrik var omvitnat arbetsam och driftig, hade näsa för affärer och var dessutom godhjärtad och hjälpsam. Sämre svärson kunde han få... När Johan väl hade bestämt sig, ville han ordna allt så bra som möjligt och beställde en stor och vacker mangårdsbyggnad till Attsjö Torsagård. Den skulle uppföras uppe på höjden, där det gamla boningshuset "Höjragården" hade legat. Den 24 januari 1897 tecknade han kontrakt därom med den duktige byggmästaren August Johansson i Furuby, ofta kallad "Snickaren på Rosten". Arbetskostnaden var 570 kronor. Allt material anskaffades och bekostades av Johan Carlsson på Norregård. Lämpligt virke från den gamla byggnaden skulle användas. Arbetet måste påbörjas den 1 maj så att väggar och tak stod färdiga den 15 juni. (*Erik Erikssons arkiv.*) Med ett sådant beting måste många män ha arbetat med att uppföra byns förnämaste hus.

Den 19 november 1898 vigdes Hilda och Johan Ulrik och flyttade in som ägare av Attsjö Torsagård. Där ville de förverkliga alla sina drömmar. Nio månader senare föddes dottern Jenny och två år därefter välsignades de med sonen Robert. Ytterligare nio månader senare dog båda barnen med fjorton dagars mellanrum. Sorgen var uteslående. Skulle Hilda liksom sina anmödrar tvingas föda barn efter barn för att sedan se dem dö? I mars 1904 kom Ebba Jenny till världen och detta år växte hushållet rejält. Då sålde patriarken Johan Carlsson Attsjö Norregård och flyttade in på Torsagård med hustrun Johanna och tog med sig sina vuxna söner Carl och Robert samt två pigor. Johanna avled 1908 och därefter flyttade sönerna Carl och Robert till Växjö. Antagligen var det modersarvet som gjorde det möjligt för dem att vid trettio års ålder äntligen kunna leva sina egna liv. Robert köpte ett hus och bildade familj. Carl gifte sig också, förvärvade gården Ekenäs och blev bonde. När den f.d. kyrkovärden Johan Carlsson dog på Torsagård 1918 var han 83 år. Då hade Hilda fått ytterligare fyra barn; Hanna, Hans, Hilding och Helga. Alla nådde vuxen ålder. Barnens uppväxt var lugn och trygg med föräldrar som älskade och stöttade dem.

Interiörbilden från Torsagård visar rutigt golv, moderna tapeter, fina möbler, förnäm glasskål med blomsterarrangemang och målade spegeldörrar. Barnen har ljusa vackra kläder, nätta läderskor och flickorna bär rosetter i håret. Detta foto gjordes om till ett vykort som äldsta dottern Ebba skickade för att gratulera sin väninna Karin Johansson från Byestad på födelsedagen. Eftersom yngsta systemen Helga föddes 1912 är fotot taget cirka 1914.

Från vänster: Hilding, Hans, Hanna, Ebba och Helga.

Foto: Ingrid Stenholm

Inget materiellt fattades familjen på Torsagård, men trots detta var tillvaron inte bekymmersfri för Hilda och Johan Ulrik. Bland annat hade Hans "problem med att lära sig". Tyra Karlsson i affären i Attsjö berättade att lärarinnan använde sig av modern pedagogik och lät gossen försöka lägga ord av bokstäver, när han inte klarade av att skriva. (*Ingela Warberg.*) Hans levde ett skyddat liv och hjälpte till med det han kunde. Inte heller Hanna flyttade hemifrån eller gifte sig.

1910 hade Hildas bror Carl gift sig och flyttat till Växjö stad, där han blivit självägande bonde. När hustrun Hilda Maria Johansdotter dog av TBC 1917 visade bouppteckningen ett överskott på nästan 7000 kronor. Äktenskapet var barnlöst och Carl gifte aldrig om sig. Fem år senare återvände han till Attsjö och bodde resten av sitt liv på Torsagård. Den f.d. bonden hjälpte till i arbetet på gården och kallades allmänt i byn för "morbror Carl".

*Foto från Johan Ulriks 50-årsfest 1918. Cirka sjuttio personer har fångats på bild framför Torsagård.
Foto: Greger Johansson*

Den 4 juli 1918 fyllde Johan Ulrik femtio år och ställde till med ett stort kalas hemma på Torsagård. Mitt på bilden ser vi Johan Ulrik sittande tillsammans med sin älskade Hilda, som låter sin hand vila på makens ena knä, en gest för att markera samhörighet. Hilding 8 år står nära sin far och intill honom troligtvis Hans 10 år. Helga 6 år sitter mellan mor och farmor Johanna och höger därom Hanna 13 år i klänning och Ebba 14 år i mörk kjol. Bakom Hanna syns f.d. soldaten Johan Skön med slips och hatt och snett bakom jubilaren står den storvuxne Frans Skön från torpet Nyborg under Södregård. Längst vänsterut möjligen morbror Carl och moster Helena med maken Karl Gustaf Jonsson och sonen Sture 14 år från Tjureda.

Johan Ulrik var en mycket respekterad och omtyckt man som valdes till kyrkvård 1927. Under tiden han var kyrkvård blev dottern Ebba med barn och födde vid 26 års ålder en son 1930. När hon inte ville namnge fadern vägrade prästen att döpa barnet. Men då tog Johan och Hilda barnet som sin fosterson och tvingade på så sätt prästen att döpa gossen. Prästen skrev namnet Tubert, den ende i Sverige med detta namn, men själv stavade han det Turbert som det finns flera av både i Sverige och utomlands, berättar sonen Greger Johansson. Johan Ulrik och Hilda var mycket snälla mot sina barn och barnbarn. Ebba och Turbert fick föräldrarnas gård i Attsjötorp och detta gav dem en trygghet. De andra syskonen fick Torsagård där de bodde livet ut. En annan som bodde många år på gården var Gunnar Stridh. Sjutton år gammal hade han 1915 kommit till Torsagård som dräng och stannade tills han vid sjuttio års ålder flyttade in på äldreboende i Hovmantorp 1968.

Från vänster Hilding, Hans, drängen Gunnar Stridh och lille Turbert sittande på hästen.

Foto: Greger Johansson

Irma Karlsson, bördig från Torslund, berättade en episod från barndomen för Irene Johansson. "Turbert på Torsagård fick så många leksaker att de andra barnen som bodde runt omkring blev avundsjuka. En gång hade han fått en liten cykel och jag ville så gärna låna den, men fick inte för Turbert. Då kom farbror Johan (Johan Ulrik) och sa till honom: - Nu får du ta och låna ut den där cykeln. Och jag tyckte det var så stort att han kom och sa ifrån att jag skulle få låna den." Fast Johan Ulrik var över 60 år när detta skedde, kom han ihåg hur det kändes att vara fattig och utanför och tvingas att avstå (förf. anm.)

Irene Johansson fick höra följande historia från sin svärfar Turbert. - Hilding och de andra karlarna hade varit ute och jagat. När de kom hem igen, ställde han bössan ifrån sig, lutad mot väggen. Turbert som var liten då, tog bössan och sköt ett skott rakt genom golvet. - Då kan ni tro att kärringarna hoppade till, kommenterade han många år senare. - Jag kände Turbert väl, men detta hade jag ingen aning om utbrister, Allan Karlsson från Norregård, man var ju inte så försiktig med vapen på den tiden, utan då ställde man bara bössan i ett hörn. Fast Turbert var fyra år äldre än jag umgicks vi mycket, både i barndomen och i ungdomen och senare också.

Hilda och Johan Ulrik var fosterföräldrar till Turbert och han kallade dem mor och far. När Turbert var tio år dog mor Hilda och han var naturligtvis mycket ledsen. För att trösta pojken berättade de att han inte behövde vara så ledsen, för hans mor var i själva verket Ebba och hon levde ju fortfarande. - Det vet jag väl, sa Turbert, det har de andra barnen i skolan berättat för mig för länge sedan. Jag är ledsen i alla fall.

Alla berättelser som finns om Johan Ulrik och Hilda skildrar dem som hjälpsamma och godhjärtade människor. Elsa Gustavsson, som föddes 1914 på Lyckans höjd, var både stolt och imponerad när hon berättade om hur duktig, framgångsrik och snäll hennes mors kusin Johan Ulrik var.

Av Selvi från Jöns Markussons gård får vi veta att fadern Karl Uno hade bekymmer med lönsamheten och beslöt sig för att rådfråga Johan Ulrik. Hur mycket alla på gården än ansträngde sig och jobbade, så gick det precis bara jämnt upp. Fadern ville veta vad han skulle göra. - Du har för lite åkermark, svarade Johan Ulrik, men du kan få köpa en bit av mig. Och så blev det. Därför kommer det sig att marken mitt emot Torsagård tillhör Jöns Markussons gård.

Lars Erik Nilsson på Attsjö Södregård kan berätta om fler som fick hjälp: - När min farfar Robert Nilsson gifte sig med farmor Esther köpte de Lilla Lysteryd (Lillaryd) av hennes far, men det var svårt att få gården lönsam. Robert hade det ekonomiskt tungt fast han arbetade hårt. Då gick han till Johan Ulrik på Torsagård, som sade: - Lillaryd är för litet. Du kan få köpa Hemsåla av mig – och pengarna kan du låna av mig. (Hemsåla var på 38 hektar.)

På 1930-talet drabbades Sverige av svår torka. I Attsjö blev det torrt i kanalen vid den utdikade Byasjön. Göte Nilsson, f. 1929, fick höra följande berättelse hos sin faster Ingrid på Attsjö Båtmansgård, där han tillbringade somrarna. På En dag när Johan Ulrik och Carl Gustaf Johansson från Kronogård, gick runt och tittade på de torra markerna såg de en älgdjur som hade gått ner sig i kanalen och den drog de upp. Karlarna märkte älgdjuren i örten för att kunna känna igen den. Jo då, på älgjakten ett par år senare så sköts den. (Hur de bar sig åt för att bärga älgen förtäljer inte historien, men Carl Gustaf på Kronogård var en kraftkarl utan dess like och berättelserna om hur tunga bördor han kunde bära, lever ännu i dag kvar i byn.)

Edvard Gustavsson f. 1914 och uppväxt på Södregård berättar att det på Torsagård ibland fanns en sju åtta hästar, eftersom Johan Ulrik också hade två fölmärror (avelston) och ofta ett par unghästar. Det var drängen Gunnar Strids uppgift att tämja dem. På vintern när det var snö spände han för båda samtidigt och förklarade att det var mycket enklare att göra så, för unghästarna kunde aldrig komma överens om att springa åt samma håll. Sedan började Strid sprida ut gödsel på Södragäre, men tog bara små lass till att börja med. När hästarna väl hade blivit inkörda, kunde Johan Ulrik sälja dem. (*Ingela Warberg*)

Allan Karlsson, f. 1934, berättar, att i hans barndom var Torsagård den största gården i byn. Där var det liv och rörelse. Han minns Johan Ulrik och Hilda och att de hade pigor och drängar och hästar och kor och grisar och omfattande skogsbruk. De arrenderade åkermark också, bl.a. från Båtmansgård. 1913 angav Kronobergs Läns hushållningssällskap att det på Torsagård fanns 2 arbetshästar (valacker), 1 tjur, 2 oxar, 2 stutar, 10 kor och 5 kalvar, 1 bagge och 7 tackor med lamm, 7 grisar samt 2 bisamhällen.

Hilding bodde kvar hela livet på Torsagård. Först arbetade han med jordbruket och i skogen, men senare köpte han ett lastbilsåkeri av Sture Nilsson i Furuby. Lastbilen hade dubbla rader säten fram och ett flak därbak. På så sätt kunde Hilding transportera både passagerare och mjölkkanor till Växjö. Det var med Hilding som Allan åkte till skolan i Furuby. När Turbert övertog åkeriet, byggde han ett garage till lastbilen, som tidigare alltid hade stått utomhus. Efter några år slutade Turbert med den verksamheten och köpte en annan lastbil i stället.

Eftersom han också körde timmer i skogen, monterades en kran ovanpå lastbilen men då blev denna för hög för att komma genom dörröppningen till garaget. Så de skarvade till och höjde bara den del av dörren som behövdes, därav den originella utformningen. Redan när Allan Karlsson var sjutton år körde han lastbilen för Turbert. - Att jag ännu inte fyllt arton eller hade något körkort var inga problem här uppe i Attsjö på den tiden, säger Allan.

Helga var yngst i syskonskaran, men ändå den mest handlingskraftiga och företagsamma. -Pappa sa att Helga var väldigt duktig på att jobba, bättre än de flesta karlar och hon var en hejare på att spränga med dynamit. De sprängde stubbar under andra världskriget för att kunna sälja som ved, berättar Greger Johansson. Allan Karlsson minns att det under kriget jobbade tre norska flyktingar som skogsarbetare och de bodde uppe på Penningsmo. En hette Olav Tobiassen, men kallades för Tobias. Helga och Olav gifte sig och fick dottern Hannicka. Familjen bodde i Växjö men var rätt så mycket på Torsagård och odlade bland annat lin. De hade några tunnland, vilket var mycket för att vara linodling i Attsjö. På 1950-talet levererade Helga och Olav sitt lin till Linberedningen i Växjö, där han arbetade. När lokalerna brann upp lades verksamheten ner för gott. Helgas fyra syskon Ebba, Hanna, Hans och Hilding dog alla mellan 1980 och 1982. Då ärvde Helga och Turbert deras delar av gården. Hannicka med familj flyttade till Torsagård och efterträddes nio år senare av sina föräldrar. När det blev dags för Helga och Olav att bosätta sig i Växjö 1994, flyttade Turberts son Greger in på gården tillsammans med hustrun Irene och deras barn. Tre år senare köpte de fastigheten. Då hade Hilda och Johan Ulrik och deras ättlingar under etthundra år ägt och bebott Attsjö Torsagård – en i sanning storartad gåva vid bröllopet 1896.

Källor:

Kyrkböcker via Arkiv Digital.

Allan Karlsson berättar, bandinspelning på Sköntorp i Attsjö den 20 november 2009.

Erik Erikssons Arkiv från Furuby Hanagård.

Greger och Irene Johansson samt Allan Karlsson berättar, bandinspelning på Attsjö Torsagård den 9 april 2010.

Göte Nilsson, telefonsamtal sommaren 2021.

Ingela Warbergs intervjuar äldre Attsjöbor 1994. Attsjö skolas arkiv.

Selvi Wilhelmsson och Lars Erik Nilsson berättar den 15 juli 2010.

